

Folsztyn_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat		
Gmina	Wieleń	WIE
Miejscowość	czarnkowsko-trzcianecki	WIE_FO

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	06.07.2013 r.	Miejsce wykonania	dom informatorki
Czas trwania	00:42:00	Forma i wielkość	plik WAV, 13 MB
Przeprowadzający	AH	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
008_WIE_FO	K	brak danych		

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	<p>„Folstein, niemieckie. Zanikło zaraz po wojnie, w 45 roku na Folsztyn”.</p> <p><i>A jakieś inne?</i></p> <p>„To nie mogło być, bo Niemcy tu byli 400 lat, no to już taką nazwę mieli. A po wojnie jak tu przyszli Polacy to Folsztyn zrobili.”</p>
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	<p>„Nie ma”</p> <p><i>A takie miejsca żeby się inaczej nazywały?</i></p> <p>„No to mówią, że tu jest nad Notecią, a za szosą tam do torów te lasy to Na Górach.”</p> <p><i>Tak jakby ta główna droga dzieli?</i></p> <p>„Tak, tak, ta główna droga dzieli”</p> <p><i>A za torami też jest jeszcze Folsztyn?</i></p> <p>„Nie, nie , tam już nie, tylko do torów”</p>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	<p>„Tu jest tak, nazywa się Stara Noteć, a ta duża Noteć z Bydgoszczy do Santoku, to jest Nowa Noteć. A tam jest taki staw to na to mówią stara Noteć.”</p>
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	<p>„Nie ma”.</p>
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	<p>„Nie ma”.</p>
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	<p>„To kiedyś zaraz po wojnie jak tu przyszli, bo tu dużo ludzi jest z za Buga, to wtedy mówili Ci z za Buga i Ci Poznaniacy. Ale teraz to już zanikło. Ale zaraz po wojnie to się wyróżniali”</p> <p><i>A dużo jest takich mieszkańców ?</i></p> <p>„Tak, są dzieci i wnuki ich. Ale oni to już pomarli.”</p>

II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych		Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	„Tu nic nie robią” a wnuczki? „Też nie”
2.	św. Marcina/11 listopada	„Nie obchodzimy”.
3.	Adwent	„Adwent to adwent” <i>Jak wygląda?</i> “No nijak, no adwent” Ale jakoś to się zmieniło, kiedyś inaczej było bardziej obchodzony, teraz inaczej? „Nie, nie.”
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	„Też nie. Dzieci mają w szkole zabawę, czy na świetlicy.” <i>A Pani obchodziła to święto jak była młodsza?</i> „Nie, tego my nie obchodzili. To teraz dopiero weszło, kilka lat. A jaką ja miałam młodość, 11 lat i mnie do Niemca na gospodarstwo wywieźli. ”
5.	Wigilia	<i>Jak to wszystko wygląda, jak się u Pani w rodzinie obchodzi, ile potraw...?</i> „No to zależy, bo teraz już nie, bo jak byli moi rodzice to dużo potraw robiliśmy, a teraz synowa to już nie.” <i>A jakie potrawy są?</i> „No jakie, mak, barszcz, ryby, śledzie, placek, makowiec, sernik i takie tam. A kiedyś moi rodzice to dużo robili, ale to na nic się zdało, bo to się nie zjadło, później wszystko wywalali i się marnowało. Ale musiało być.” <i>A dzielenie się opłatkiem?</i> „A jak, musi być. To przed kolacją” <i>A do Kościoła?</i> „Nie raz tutaj jest msza o 12, nie raz o 10. Bo tu jest dwóch księży, za ma 4 kościoły. ” <i>A prezenty?</i> „Są, jak kto ma to daje” <i>A choinkę kto ubiera?</i> „To zawsze mój tata ubierał, a jak my byliśmy dorośli to dzieci

		już ubierały, a w zeszłym roku synowa ubierała i wnuczka. Ubieramy w dzień wigilii i stoi do Gromnicznej, to już taki zwyczaj. Chyba, że już znacznie mocniej opadać, to wcześniej. To normalnie ubieramy, w bombki, świecidełka. Kiedyś to robiliśmy łańcuszki z papieru, w szkole robiliśmy, jajka musiały być, orzechy, cukierki, ciastka, bombek to nie było.”
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p><i>A 1wszy i 2gi Dzień Świąt jak wygląda?</i></p> <p>„No to normalnie. Tu jak na wsi, to trzeba rano wcześniej wstać, bo krowy są. Kiedyś były świnie, konie, a teraz traktory. No a później idzie się do kościoła, później obiad i się siedzi. Teraz to się w telewizję patrzy.”</p> <p><i>A jakaś rodzina przyjeżdża?</i></p> <p>„Było tak, ale teraz już wszystko wymarło, nie ma kto przyjeżdżać. A córka jest daleko w Szwecji, a syn tutaj, wnuczka tutaj mieszka w Nowych Dworach. A druga wnuczka to we Wrocławiu.”</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„Życzenia składamy, siedzimy do 12”</p> <p><i>A zna Pani jakieś zwyczaje jak palenie słomy albo wystawianie furtek?</i></p> <p>„Tak to, znam, jak jeszcze młoda byłam to robili, to na sylwestra, powynosili za szosę, albo do drugiego sąsiada, albo okna malowali, ci zza Buga to tak robili, farbą olejną malowali. Ale teraz tego już nie ma. Jedni się na to denerwowali, inni żartowali. Kominy zatykali u sąsiada też jakimiś szmatami.”</p>
8.	Trzech Króli	„No normalnie. Z początku to chodzili trzech króli, ci starsi ludzie się przebierali, chodzili, śpiewali. To była śmierć z kosą, diabeł z widłami, król. Takie to było, tańczyli, wygłupiali się, ale teraz już tego nie ma.”
9.	Kolędnicy	„Z początku chodzili, a teraz już nie. Teraz są te telewizory, to każdy w telewizor patrzy, ani dzieci czy młodzi też nie chodzą”.
10.	MB Gromnicznej	„Ze świecą do kościoła idziemy. W czasie burzy palę gromnicę. Ale ci młodzi już nie, nie wierzą w to. Ale ja, moja mama i babcia to paliły.”
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	„To nie jest tak obchodzone. W czwartek tłusto, a potem chudo już, oszczędzamy. Pączki są, sama robię, z marmoladą, mama też robiła. Z cukrem pudrem.”
12.	Topienie Marzanny	„Nie wiem, w tym roku tu nie było wcale, a jak dzieci w szkole to robiły. Ale w tym roku taki mróz, śnieg, opóźnione to

		wszystko. Kiedyś to było po wojnie też, ale ja w tym nie uczestniczyłam, to moje dzieci. To była podpalana i w Noteci topiona”.
13.	Środa Popielcowa	„Nic nie robimy w Środę Popielcową”. <i>A do kościoła?</i> „No to chodzimy, popiół się sypie, już post wtedy jest.”
14.	Śródpoście	„Nie znam”.
15.	Niedziela Palmowa	„To z palmą idą do kościoła”. <i>A jak to u Pani wygląda?</i> „Takie żywe palmy tu rosną, takie bazie, to przystroimy wstążeczką, kwiatkiem i idziemy do kościoła. Sama idę, synowa nie idzie. Wnuczki jak były mniejsze to szły, ale teraz nie. Palmę jeszcze mam, kiedyś ksiądz mówił, że jak pierwsze zboże się zasiało to trzeba palmę wziąć i w polu zasadzić to będą urodzaje.”
16.	Triduum Paschalne	Brak informacji.
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<i>Kto przygotowuje święconkę ?</i> „Ja przygotowywałam, a teraz synowa, wnuczka i prawnuczka” <i>Co w niej jest?</i> ”Masło sól, kiełbasa, baranek, co my same go robimy, i chleb, sól, pieprz.” <i>A to kiedy się zjada?</i> „To co ze święconki to w pierwszy dzień świąt postawimy. No i dzielimy się jajkiem.”
18.	Poniedziałek Wielkanocny	„Teraz to już nie ma, kiedyś to lali wodą, polewali.” <i>A też tak samo wyglądała kiedyś Wielkanoc?</i> „Też tak samo, to jeszcze za mojej mamy lali wodą”
19.	Zielone Świątki	„Przystrajamy domy brzozą. Ja jeszcze to robię, ale mówią, że mają bzu i zielonego dosyć. A ja tutaj to przymocuję na ścianie przy wejściu do domu.”
20.	Boże Ciało	„To są 4 ołtarze dookoła kościoła, jest procesja, wszystko przystrojone brzozą, kwiatami. Ja chodzę. Przy każdym ołtarzu jest msza. Dzieci kwiatki sypią w białych sukienkach, przed księdzem.” <i>A zabiera się coś w ołtarza?</i> „To brzożki zawsze się zabiera z ołtarza, ale młodzi już tego nie robią.”

		<p><i>A po co to się robi?</i></p> <p>„Ja nie wiem, to taki zwyczaj był, z dziada, pradziada. To przynosimy do domu i stoi w pokoju aż uschnie.”</p>
21.	św. Jana	„Kiedyś to wianki puszczały, ale to we Wieleniu na Noteci. Ale w tym roku nie. Jako młoda to też coś tam robiłam. A w św. Jana to my się spalili. 13 lat temu, bo dom był gdzie garaże i w nocy dom poszedł z wiatrem. Musieliśmy wybudować ten nowy.”
22.	MB Zielnej	„To zbieramy zboże, z każdego jęczmienia, pszenicy, kiedyś był mak, marchewkę i w kościele święcimy. To taki bukiet i teraz to też robimy. To ksiądz przejdzie na mszy, poświęci wszystko.”
23.	MB Siewnej	„No to nie”.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	„To na cmentarz jedziemy, świeczki palimy, znicze, groby czyszczą. Na zaduszki nic się nie dzieje.”
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„To kiedyś starzy ludzie mówili, że czerwotka wstążka od przeroku, ale teraz my tego nie robimy.”
2.	Ślub i wesele	<p>„Stanie pod oknami to kiedyś robili, ale teraz już tego nie ma.”</p> <p><i>A kiedy to mogło zaniknąć?</i></p> <p>„To już kupę lat, teraz to telewizory”</p> <p><i>A tłuczenie szkła?</i></p> <p>„O, to było. Jeszcze robią czasami, ale raczej nie, teraz młodzi idą, jadą gdzieś sobie. A kiedyś jak ja i moja siostra, to nawet pióra rozsypali z poduszek. To taki zwyczaj mieli. Potem trzeba było im wynieść pić i placka. Tłukli butelki, wieczorem to było przed weselem. My to musieliśmy sprzątać. Wesele to nie było kiedyś w sobotę tylko w niedzielę. Ja tu miałam 100 ludzi na weselu, a ślub w Wieleniu. W domu miałam wesele, a na sali tańczyli, bo tyle ludzi to by się nie pomieścili. A to było 19 czerwca 55 roku. Orkiestra była, ale to nie taka jak teraz, o, prawdziwa to była! Pięciu muzykantów, bębny, saksofon,</p>

		<p>trąbka, skrzypce. Nie tak jak teraz na tej harmoszce wszystko gra, to mi się nie podoba. Ojej, to wtedy szli tu, aż na salę, był korowód. A tam na sali tańczyli, jedli, a później szli tutaj na kolację. To tak grali, że na całą wioskę było słyhać. Ze 100 ludzi było. Z kościoła to bryczkami jechaliśmy, bryczki postrojone, konie pobrane wstążkami, ładnie było. Wesele trwało całą noc. Dom był ubrany, gerlanda była przed drzwiami.”</p> <p><i>A bramki były?</i></p> <p>„To było i teraz też jeszcze jest. Wtedy więcej było tego, a teraz jest, ale też nie aż tyle. Oni zagradzają i chcą pić”.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	„A o tym to nie chcę mówić, nie lubię”.
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		„Nie ma”.
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		„Nie ma”.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		„Nie ma”.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	„Krzyż tu jest, kaplicy nie ma, tylko kościół”.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	„Tu nie ma tego”.

3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	„Nie ma”.
4.	Miejsca kultu religijnego	„Nie ma”.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Nie ma”.
6.	Lokalne odpusty	„Jak tu był odpust na św. Piotra i Pawła to przyjeżdżali z Wielenia i Nowych Dworów, ale teraz już nie przyjeżdżają, to zanikło”.
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	„No to były, duże dożynki gminne. Są stragany, jedzenie, picie i tańczyli i śpiewali, orkiestra była. To tutaj za salą, dużo miejsca tam jest.”
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	„To nie ma, jedynie tam w szkołach, przedszkolu dzieci mają Dzień Babci i zapraszają.”